

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મુકામે ગુજરાતની નામદાર હાઈકોર્ટમાં

ફોજદારી અપીલ નંબર: ૭૬૫/૧૯૯૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનિય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિન્ટો (સહી/-)

માનનિય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દેવન એમ. દેસાઈ (સહી/-)

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	✓	

=====

ગુજરાત રાજ્ય

વિરુદ્ધ

સુરેશભાઈ લાલજીભાઈ ભીલ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થીતી:-

અપીલકર્તા નંબર ૧ વતી શ્રી રોહન રાવલ, એ.પી.પી.

સામાવાળા/પ્રતિવાદી નંબર ૨ પર એડવોકેટ નોટિસની બજવણી થયેલ છે.

સામાવાળા/પ્રતિવાદી નંબર ૧, ૩ પર બજવણી થયેલ નથી, અવસાન પામેલ છે.

=====

કોરમ: માનનિય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિન્ટો તથા

માનનિય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દેવન એમ. દેસાઈ

તારીખ: ૦૯/૦૧/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનિય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિન્ટો)

૧. આ અપીલ અપીલકર્તા રાજ્ય દ્વારા ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, અમદાવાદ શહેર (ત્યારબાદ "વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ" તરીકે ઓળખાયેલ) દ્વારા સેશન્સ કેસ નંબર ૩૩૪/૧૯૯૪ માં તારીખ ૧૫/૦૬/૧૯૯૮ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારો કરવાના ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીઓને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ

જદ્દએ, ૩૦જની સાથે વાંચતા કલમ ૧૧જ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે.

૧.૧ અપીલના પડતર સમયગાળા દરમિયાન, પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૩ ગું અનુક્રમે તારીખ ૨૩/૦૭/૨૦૧૧ અને તારીખ ૦૪/૦૬/૨૦૧૭ ના રોજ અવસાન થયેલ છે અને તેથી, પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૩ ના સંબંધમાં અપીલ અટોપી લેવામાં આવે છે.

૧.૨ સુવિધા, સ્પષ્ટતા અને સંક્ષિપ્તતા માટે, પ્રતિવાદીઓને મૂળ કેસમાં તેમના હોદ્દા અને દરજ્જા અનુસાર ત્યારબાદ "આરોપી" તરીકે સંબોધવામાં આવ્યા છે.

૨. કેસના રેકૉર્ડ પરથી ઉદ્ભવતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ આરોપી નંબર ૧ એ મૃતક રેખાબેન ભીલના પતિ હતા અને આરોપી નંબર ૨ અને ૩ અનુક્રમે તેમના નાણંદ અને સાસુ હતા, જે મૃતક ફરિયાદી લક્ષ્મીબેન ભાલુભાઈના પુત્રી હતા. મૃતક રેખાબેનના લગ્ન તારીખ ૨૬/૧૨/૧૯૯૩ ના આશરે ત્રણ વર્ષ પહેલા આરોપી નંબર ૧ સાથે થયા હતા અને તેમના વૈવાહિક જીવન દરમિયાન, આરોપીઓ મૃતક રેખાબેનને પૂરતું કરિયાવર ન લાવવાના

બહાને અને ઘરકામ બાબતે પણ હેરાન કરતા હતા. આરોપીઓ મૃતક રેખાબેનને માનસિક અને શારીરિક ત્રાસ આપતા હતા અને આરોપી નંબર ૨ અને ૩ એ આરોપી નંબર ૧ ને મૃતક રેખાબેન સાથે શારીરિક દુર્વ્યવહાર કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરતા હતા. તારીખ ૨૬/૧૨/૧૯૯૩ ના રોજ, મૃતક આરોપીઓની ક્રિયાવરની માંગણીઓ પૂરી ન કરી શકતા અને તમામ આરોપીઓ દ્વારા આપવામાં આવતા ત્રાસથી કંટાળી જઈને, સાંજના ૫.૪૫ વાગ્યાના સુમોરે, પોતાની જાતને આગ લગાડી દીધી હતી અને સારવાર દરમિયાન તારીખ ૦૫/૦૧/૧૯૯૪ ના રોજ અવસાન પામ્યા હતા. સરદારનગર પોલીસ સ્ટેશનમાં ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૪૯૮એ, ૩૦૪બી અને ૩૦૬ હેઠળ પ્રથમ ગુના રજિસ્ટર નંબર ૫૧/૧૯૯૪ થી ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૨.૨ તપાસ કરનાર અમલદારે સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા અને જરૂરી દસ્તાવેજો જપ્ત કર્યા અને તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, અમદાવાદ શહેરની અદાલત સમક્ષ તહોમતનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને આરોપીઓ સામેના સદર ગુનાઓ ખાસ કરીને સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જ ચલાવવા પાત્ર હોવાથી, કેસને ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૨૦૯ ની જોગવાઈઓ મુજબ સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદ શહેર ખાતે મોકલવામાં આવ્યો હતો અને આ કેસ સેશન્સ કેસ નંબર ૩૩૪/૧૯૯૪ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૨.૩ આરોપીઓને નિયત પ્રક્રિયા મુજબ સમન્સ બજવવામાં આવ્યા હતા અને આરોપીઓ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થયા હતા અને સંહિતાની કલમ ૨૦૭ ની જોગવાઈઓ મુજબ તમામ પોલીસ કાગળોની નકલો આરોપીઓને પૂરી પાડવામાં આવી છે કે કેમ તેની ખરાઈ કરવામાં આવી હતી. આરોપીઓ સામે એક્ટિઝનિટ-૧ પર તહોમત ઘડવામાં આવ્યું હતું અને એક્ટિઝનિટ-૨, ૩ અને ૪ પર આરોપીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા જેમાં, આરોપીઓએ તહોમતના વિષયવસ્તુનો ઇનકાર કર્યો હતો અને પ્રતિયોજન (સરકારી પક્ષ) ના તમામ પુરાવા રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવ્યા હતા.

૨.૪ પ્રતિયોજને તેમના કેસના સમર્થનમાં ૮ સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને રેકૉર્ડ પર ૧૧ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા અને વિદ્વાન એ.પી.પી. એ પુરાવા બંધ કરવાનું પુરસીસ ફાઇલ કર્યા પછી, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીઓના વધુ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા, જેમાં આરોપીઓએ રેકૉર્ડ પરના પ્રતિયોજનના તમામ પુરાવાઓનો ઇનકાર કર્યો હતો. આરોપીઓએ સાક્ષીના પાંજરામાં ઊભા રહેવાનો અથવા તેમના વતી સાક્ષીઓની તપાસ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તેમની સામે ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન એ.પી.પી. અને આરોપીના વિદ્વાન વકીલની દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા તમામ આરોપીઓને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તહોમતોમાંથી નિર્દોષ છોડી

મૂકવાનો આદેશ કર્યો હતો.

૩. નિર્દોષ છૂટકારો કરવાના સદરહુ ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા રાજ્યે મુખ્યત્વે એવું જણાવીને વર્તમાન અપીલ દાખલ કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ નિર્દોષ છૂટકારો કરવાનો આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ કાયદા અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓથી વિપરીત છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ હકીકતની કદર કરી નથી કે તમામ સાક્ષીઓએ પ્રતિયોજનના કેસને સમર્થન આપ્યું છે અને ઉલટતપાસ દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓની તરફેણમાં કંઈપણ પ્રતિકૂળ નીકળ્યું નથી. આ કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયો છે અને પ્રતિયોજન પ્રતિવાદીઓ સામે કેસ સફળતાપૂર્વક પ્રસ્થાપિત કરવામાં સફળ રહ્યું છે અને નિર્દોષ છૂટકારો કરવાનો ચુકાદો અને હુકમ કાયદાની નજરમાં અસમર્થિત, ગેરકાયદેસર અને કોઈપણ આધાર વગરનો છે અને પ્રતિવાદીને નિર્દોષ છોડી મૂકતી વખતે જણાવેલા કારણો અયોગ્ય, વિકૃત અને કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખરાબ છે. તેથી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવા પાત્ર છે.

૪. અપીલકર્તા રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી રોહન રાવલને સાંભળ્યા. પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને એડવોકેટ નોટિસ બજવવામાં આવી હતી પરંતુ પ્રતિવાદી નંબર ૨ વતી કોઈ હાજર થયું નથી. નિર્દોષ છૂટકારો કરવાના આક્ષેપિત ચુકાદા

અને હુકમનું અવલોકન કર્યું અને કેસના રેકૉર્ડ પરના પ્રતિયોજનના સમગ્ર પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું છે.

૫. અપીલકર્તા રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી રોહન રાવલે આ અદાલતનું ધ્યાન પ્રતિયોજનના સમગ્ર પુરાવા અને રેકૉર્ડ તરફ દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સમગ્ર પુરાવાઓનું યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલ્યાંકન કર્યું નથી અને એ દર્શાવવા માટે પૂરતા પુરાવા છે કે મૃતકે પૂરતો કરિયાવર લાવવામાં નિષ્ફળ રહેતા તેણીને આપવામાં આવેલા ત્રાસના કારણે જ આત્મહત્યા કરી હતી. આરોપીઓ તરફથી વારંવાર કરિયાવરની માંગણીઓ કરવામાં આવતી હતી અને ફરિયાદી મૃતકની માતા છે અને પ્રતિયોજને માતા અને અન્ય સાક્ષીઓના પુરાવામાં કેસ સાબિત કર્યો છે. તબીબી પુરાવા પણ દર્શાવે છે કે મૃતકનું મૃત્યુ દાઝી જવાની ઇજાઓને કારણે થયું હતું અને સમગ્ર પુરાવા આરોપીઓના ગુના તરફ આંગળી ચીંધે છે અને તેથી, અપીલકર્તાની અપીલ મંજૂર થવી જોઈએ. વિદ્વાન એ.પી.પી. એ આ અદાલતને અપીલ મંજૂર કરવા અને આરોપીઓને ગુનાઓ માટે દોષિત ઠેરવવા વિનંતી કરી છે.

૬. શરૂઆતમાં, વર્તમાન કેસની હકીકતોની ચર્ચા કરતા પહેલા, પી. સોમરાજુ વિરુદ્ધ આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યના કેસ, જે ૨૦૨૫ લોસુટ (એસસી) ૧૪૨૩ પર રિપોર્ટ થયેલ છે, તેના ફકરા ૧૧ અને ૧૨ માં અવલોકન કર્યા મુજબ નિર્દોષ છૂટકારો

કરવાની અપીલોમાં અપીલ અદાલતની સત્તાઓ અંગે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના અવલોકનોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ પુનઃપ્રસ્તુત છે:

૧૧. આગળ વધતા પહેલા, અપીલ અદાલત દ્વારા નિર્દોષ છૂટકારો કરવાના હુકમમાં હસ્તક્ષેપને સંચાલિત કરતા સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોને પુનરાવર્તિત કરવા યોગ્ય રહેશે, જેની ચર્ચા હાઈકોર્ટ આક્ષેપિત ચુકાદામાં પણ કરી હતી. શરૂઆતમાં, આપણે ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ કલોર્ટક રાજ્ય ૨૦૦૭ (૪) એસસીસી ૪૧૫ ના મુખ્ય કેસ પર આધાર રાખીએ છીએ જેમાં આ અદાલતે પાંચ મુદ્દાની અધિકૃત કસોટી નીચે મુજબ નિર્ધારિત કરી હતી:

"૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મતે, નિર્દોષ છૂટકારો કરવાના હુકમ સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ અદાલતની સત્તાઓ અંગેના નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ઉભરી આવે છે:

(૧) અપીલ અદાલત પાસે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છૂટકારો કરવાનો

હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની અને પુનઃવિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

(૨) ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત મૂકતી નથી અને અપીલ અદાલત તેની સમક્ષના પુરાવા પર હકીકત અને કાયદા બંનેના પ્રશ્નો પર પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

(૩) વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, "મહત્વપૂર્ણ અને અનિવાર્ય કારણો", "સારા અને પૂરતા આધારો", "ખૂબ જ મજબૂત સંજોગો", "વિકૃત નિષ્કર્ષો", "સ્પષ્ટ ભૂલો", વગેરેનો હેતુ નિર્દોષ છૂટકારો સામેની અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓને મર્યાદિત કરવાનો નથી. આવી શબ્દાવલીઓ પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાના નિષ્કર્ષ પર આવવાની અદાલતની સત્તાને મર્યાદિત કરવા કરતાં નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા અંગેની અપીલ અદાલતની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટે "ભાષાના અલંકારો" જેવી વધુ છે.

(૪) જો કે, અપીલ અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કિસ્સામાં, આરોપીની તરફેણમાં બમણી ધારણા છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ નિર્દોષ હોવાની ધારણા તેને ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ કાયદાની અદાલત દ્વારા તે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ તેનો નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાની ધારણાને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટિ, પુનઃસમર્થન અને મજબૂત બનાવવામાં આવે છે.

(૫) જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણોને ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં." ૪ (૨૦૦૭) ૪ એસસીસી ૪૧૫.

૧૨. સારાંશમાં, અપીલ અદાલત પાસે નિઃશંકપણે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮ અને ૩૮૬ હેઠળ નિર્દોષ છૂટકારો સામેની અપીલમાં પુરાવાની સમીક્ષા અને પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે. જો કે, નિર્દોષ છૂટકારા પછી નિર્દોષતાની મજબૂત અથવા 'બમણી' ધારણાને કારણે, હસ્તક્ષેપ મર્યાદિત

હોવો જોઈએ. જો રેકૉર્ડના આધારે બે વાજબી મંતવ્યો શક્ય હોય, તો નિર્દોષ છૂટકારાને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. ન્યાયિક હસ્તક્ષેપ માત્ર ત્યાં જ ન્યાયી છે જ્યાં ટ્રાયલ કોર્ટનું વલણ વિકૃત હોય, મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને ખોટી રીતે વાંચવા અથવા તેની અવગણના કરવા પર આધારિત હોય, અથવા જેના પરિણામે સ્પષ્ટ ન્યાયનો ભંગ થતો હોય. વધુમાં, અપીલ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાને ઉલટાવતા અને પોતાના કારણો આપતા પહેલા ટ્રાયલ કોર્ટે નિર્દોષ છોડવા માટે આપેલા કારણોને સંબોધવા જ જોઈએ. આ અદાલતના તાજેતરના ચુકાદાઓની શ્રેણીએ આ સ્થિતિને વધુ દૃઢપણે સ્થાપિત કરી છે, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે, મલ્લપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, ૨૦૨૪ આઈએનએસસી ૧૦૪, બલ્લુ @ બલરામ @ બાલમુકુંદ અને અન્ય વિરુદ્ધ મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય ૨૦૨૪ આઈએનએસસી ૨૫૮, બાબુ સાહેબગૌડા રુદ્રગૌડાર અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય ૨૦૨૪ આઈએનએસસી ૩૨૦ અને કોન્સ્ટેબલ ૮૦૭ સુરેન્દ્ર સિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તરાખંડ રાજ્ય ૨૦૨૫ આઈએનએસસી ૧૧૪ નો સમાવેશ થાય છે.

૭. કાયદાનો આ એક સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની

અપીલમાં, અપીલ અદાલત મર્યાદાથી બંધાયેલી છે કે જ્યાં સુધી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓના મૂલ્યાંકન પછી એવું ન જણાય કે ત્યાં કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા અથવા વિકૃતિ છે જે અદાલત દ્વારા સંભવતઃ ન જ પહોંચી શકાય તેમ હોય, ત્યાં સુધી નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાનો નથી. આ પણ એક સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અપીલ અદાલત પર પુરાવાની સમીક્ષા કરવા માટે કોઈ પ્રતિબંધ નથી પરંતુ, સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં આવશે નહીં કારણ કે આરોપીની નિર્દોષતાની ધારણા નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ દ્વારા વધુ મજબૂત બને છે. ફોજદારી કેસોમાં ન્યાયના વહીવટના તાણાવાણામાંથી પસાર થતો સુવર્ણ દોરો એ છે કે જો પ્રતિયોજનના કેસમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ પર બે મંતવ્યો શક્ય હોય એટલે કે (૧) આરોપીનો ગુનો અને (૨) તેની નિર્દોષતા, તો જે વલણ આરોપીની તરફેણમાં હોય, તેને અપનાવવું જોઈએ, અને જો ટ્રાયલ કોર્ટ આરોપીની તરફેણમાં વલણ અપનાવ્યું હોય, તો અપીલ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના તારણોને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. અપીલ અદાલત નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને હુકમમાં ત્યારે જ હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે જ્યારે ત્યાં અનિવાર્ય અને નોંધપાત્ર કારણો હોય અને હુકમ સ્પષ્ટપણે અવાજબી હોય અને જ્યાં અપીલ અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે પુરાવાના આધારે, દોષસિદ્ધિ અનિવાર્ય છે.

૮. ઉપરોક્ત સુસ્થાપિત કાયદાના સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં પ્રતિયોજનના

પુરાવાઓનું પૃથક્કરણ કરવામાં આવે છે અને પ્રતિયોજને એકિઝબિટ-૮ પર સાક્ષી નંબર ૧ – લક્ષ્મીબેન ભાલુભાઈ ભીલની તપાસ કરી છે અને આ સાક્ષી ફરિયાદી અને મૃતક રેખાબેનની માતા છે જેમણે જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૬/૧૨/૧૯૯૩ ના રોજ તેઓ અમદાવાદમાં નહોતા અને તેના દસ થી બાર દિવસ પછી તેમને સમાચાર મળ્યા કે તેમની પુત્રી રેખાએ કેરોસીન છાંટી દીધું હતું અને અવસાન પામી હતી. તેણીએ આપું શા માટે કર્યું તે તેણી જાણતી નથી અને આ ઘટનાના આશરે ૧૫ દિવસ પહેલા, ગાંધીનગર મુકામે તેમના નાંદનું અવસાન થયું હતું અને તેમના પતિ બીમાર હોવાથી, તેઓ ઉત્તરકિયામાં હાજરી આપવા ગયા હતા. ધનજીભાઈએ તેમને ફોન કરીને જાણ કરી હતી કે તેમની નાની પુત્રી ભારતી દાઝી ગઈ છે અને હોસ્પિટલમાં છે. તેણી રેખા તરીકે જાણીતી નહોતી. જ્યારે તેઓ હોસ્પિટલ ગયા ત્યારે તેમને ખબર પડી કે તેણીએ આરોપીઓના ત્રાસના કારણે પોતાની જાત પર કેરોસીન છાંટ્યું હતું અને આત્મહત્યા કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. તેઓ કોકિલાબેન સાથે પોલીસ સ્ટેશન ગયા હતા અને ફરિયાદ નોંધાવી હતી જે એકિઝબિટ-૨૨ પર રજૂ કરવામાં આવી છે. આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઉલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેણીની પુત્રીએ તેને કહ્યું હતું કે તેને તેના સાસરીમાં કોઈ ત્રાસ નહોતો. તેના મૃત્યુ સુધી, તેણી તેના પિયરમાં આવતી હતી પરંતુ તેણે ક્યારેય તેને કહ્યું નહોતું કે આરોપીઓમાંથી કોઈ તેને હેરાન કરતું હતું. તેણીને જાણ કરવામાં આવી હતી કે રેખા પ્રાઈમસ સ્ટવ પર ચા બનાવી રહી હતી અને દાઝી

ગઈ હતી અને તેણીની પુત્રી ખૂબ જ પીડામાં હોવાથી, તેણીએ તેને કંઈ પૂછ્યું નહોતું. તેણી કંઈ કહી શકે તે પહેલાં, રેખા અવસાન પામી અને તેણીએ તેણીની પુત્રીને ખૂબ જ પીડામાં જોતા, તેણી આરોપીઓ પર ગુસ્સે થઈ હતી અને માનસિક રીતે પરેશાન હતી અને તેણી ફરિયાદ આપવા માટે સરદારનગર પોલીસ સ્ટેશન ગઈ હતી. તેનો ભાઈ રાજુભાઈ પણ આરોપીઓ પર ખૂબ ગુસ્સે હતો.

૮.૧ એકિઝબિટ-૨૦ પર તપાસવામાં આવેલા સાક્ષી નંબર ૨ અશોકભાઈ ભીખાભાઈ ભીલ અને સાક્ષી નંબર ૫ ભલાભાઈ વીરાભાઈ ચૌહાણ એ ઘટનાસ્થળના પંચનામાના પંચ સાક્ષીઓ છે જે એકિઝબિટ-૨૬ પર રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. સાક્ષીઓએ પ્રતિયોજનના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તેમને પ્રતિકૂળ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા તેમની વિગતવાર ઉલટતપાસ કરવામાં આવી છે.

૮.૨ એકિઝબિટ-૧૩ પર તપાસવામાં આવેલા સાક્ષી નંબર ૩ ડૉ. પ્રતીક રાવજીભાઈ પટેલ એ મેડિકલ ઓફિસર છે જેમણે મૃતક રેખાબેનના મૃતદેહનું પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું છે. પોસ્ટમોર્ટમ નોટ એકિઝબિટ-૧૪ પર રજૂ કરવામાં આવી છે અને મૃત્યુનું કારણ દાઝી જવાથી અને તેની ગૂંચવણોના પરિણામે લાગેલો આઘાત છે. આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા સાક્ષીની ઉલટતપાસ કરવામાં આવી નથી.

૮.૩ એકિઝબિટ-૧૫ પર તપાસવામાં આવેલા સાક્ષી નંબર ૪ રાજુભાઈ કોધાભાઈ ભીલ એ મૃતક રેખાબેનના મામા અને ફરિયાદીના ભાઈ છે અને તેમણે જણાવ્યું છે કે મૃતક તેમની બહેનની પુત્રી હતી પરંતુ તેણે ક્યારેય તેના સાસરીમાં કોઈ ખરાબ વર્તનની ફરિયાદ કરી નહોતી. સાક્ષીએ પ્રતિયોજનના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તેને પ્રતિકૂળ જાહેર કરવામાં આવ્યો છે અને વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા તેની વિગતવાર ઉલટતપાસ કરવામાં આવી છે પરંતુ કેસને સમર્થન આપે તેવું કંઈપણ રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૮.૪ એકિઝબિટ-૨૧ પર તપાસવામાં આવેલા સાક્ષી નંબર ૬ કેશવલાલ વાનાભાઈ સોલંકી એ તપાસ કરનાર અમલદાર છે જેમણે તપાસ દરમિયાન તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનું વર્ણન કર્યું છે. ઉલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે આરોપીઓએ મૃતકને સળગાવી હતી કે કેમ તે તેઓ કહી શકતા નથી.

૮.૫ એકિઝબિટ-૨૫ પર તપાસવામાં આવેલા સાક્ષી નંબર ૭-બળવંતસિંહ દલપતસિંહ રાણા એ સરદારનગર પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરજ બજાવતા એ.એસ.આઈ. છે જેમણે શરૂઆતમાં આ બાબતની તપાસ કરી હતી અને

ઘટનાસ્થળનું પંચનામું તૈયાર કર્યું હતું જે એકિઝબિટ-૨૬ પર રજૂ કરવામાં આવ્યું છે.

૮.૬ એકિઝબિટ-૩૩ પર તપાસવામાં આવેલા સાક્ષી નંબર ૮ - બળદેવભાઈ રામભાઈ પટેલ એ એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ છે જેમણે મૃતક રેખાબેનનું મરણોન્મુખ નિવેદન નોંધ્યું છે. મરણોન્મુખ નિવેદન એકિઝબિટ-૩૫ પર રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૬/૧૨/૧૯૯૩ ના રોજ, તેમને શાહીબાગ પોલીસ સ્ટેશનમાંથી રેખાબેન સુરેશભાઈનું મરણોન્મુખ નિવેદન નોંધવા માટે એક યાદી મળી હતી અને તેઓ સિવિલ હોસ્પિટલ, અમદાવાદ ગયા હતા અને મરણોન્મુખ નિવેદન નોંધ્યું હતું. તેમણે મેડિકલ ઓફિસરનો એવો શેરો લીધો હતો કે દર્દી ભાનમાં છે અને તેમણે રેખાબેનને આઠ પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા અને ત્યારબાદ, રેખાબેનના હાથ દાઝી ગયા હોવાથી તેમના જમણા પગના અંગૂઠાનું નિશાન લીધું હતું. સાક્ષીએ યાદી એકિઝબિટ-૩૪ પર અને મરણોન્મુખ નિવેદન એકિઝબિટ-૩૫ પર રજૂ કર્યું છે, જેમાં તેણીએ જણાવ્યું છે કે સાંજના આશરે ૪.૪૫ વાગ્યે તેણી ચૂલા પર રસોઈ બનાવી રહી હતી અને કેરોસીન નાખતી વખતે અચાનક ભડકો થયો અને તેના કપડામાં આગ લાગી ગઈ. તે સમયે તેણી ઘરમાં એકલી હતી અને તેના પતિ તેમની પુત્રી સાથે બહાર હતા. ચૂલો બરાબર સળગતો ન હોવાથી, તેણીએ તેમાં થોડું કેરોસીન નાખ્યું અને તેના કપડામાં આગ લાગી ગઈ અને તેણીએ બૂમો પાડતા પડોશીઓ આવ્યા અને આગ ઓલવી

નાખી. તેણીએ જણાવ્યું છે કે તેના પતિ કે સાસુએ તેને કોઈ ત્રાસ આપ્યો નહોતો. ઉલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે જ્યારે રેખાબેનનું મરણોન્મુખ નિવેદન નોંધવામાં આવી રહ્યું હતું ત્યારે અંદર કોઈ સંબંધીઓ નહોતા.

૯. રેકૉર્ડ પરના તમામ મૌખિક અને દ્રાષ્ટિક (દસ્તાવેજ) પુરાવાઓના વ્યાપક મૂલ્યાંકન પર, અમને વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને હુકમમાં કોઈ નબળાઈ અથવા વિકૃતિ જણાતી નથી, જે વર્તમાન અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા પાત્ર હોય. પ્રતિયોજનનો એવો કેસ છે કે મૃતક રેખાબેનને આરોપીઓ એટલે કે તેના પતિ, સાસુ, નણંદ અને અન્ય સંબંધીઓ દ્વારા માનસિક અને શારીરિક ત્રાસ આપવામાં આવતો હતો અને તારીખ ૨૬/૧૨/૧૯૯૩ ના રોજ, આવા ત્રાસના પરિણામે, તેણીએ પોતાની જાત પર કેરોસીન છાંટ્યું અને પોતાની જાતને આગ લગાડી દીધી. ત્યારબાદ તેણીને સિવિલ હોસ્પિટલ, અમદાવાદ ખાતે લઈ જવામાં આવી હતી, જ્યાં સારવાર દરમિયાન દાઝી જવાની ઈજાઓને કારણે તેણીનું અવસાન થયું હતું. જ્યાં સુધી મૃત્યુના કારણનો સંબંધ છે, એક્ઝિબિટ-૧૩ પર સાક્ષી નંબર ૩ ડૉ. પ્રતીક રાવજીભાઈ પટેલના પુરાવા એ સ્થાપિત કરે છે કે રેખાબેનનું મૃત્યુ દાઝી જવાની ઈજાઓ અને તેની ગૂંચવણોના પરિણામે લાગેલા આઘાતને કારણે થયું હતું. આમ, દાઝી જવાથી મૃત્યુ થવાની હકીકત સાબિત થાય છે. જો કે, મહત્વનો પ્રશ્ન એ છે કે શું દાઝી જવાની આ ઈજાઓ મૃતકે પ્રતિયોજન દ્વારા

આક્ષેપ કરાયા મુજબ, આરોપીઓના ત્રાસના કારણે આત્મહત્યા કરીને પોતાની જાતે વહોરી લીધી હતી? અમારા સુવિચારિત મતે, પ્રતિયોજન આ પાસાને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું છે. સાક્ષી નંબર ૮ બળદેવભાઈ રામભાઈ પટેલ, એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટે રેખાબેનનું મરણોન્મુખ નિવેદન નોંધ્યું છે જે એક્ઝિબિટ-૩૫ પર રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. સદરહુ મરણોન્મુખ નિવેદનમાં, મૃતકે જણાવ્યું હતું કે ચૂલા પર રસોઈ બનાવતી વખતે, તે બરાબર સળગતો ન હોવાથી, તેણીએ કેરોસીન રેડ્યું, જેના પર અચાનક ભડકો થયો અને તેના કપડામાં આગ લાગી ગઈ. તેણીએ આરોપીઓને કોઈ ભૂમિકા આપી નહોતી કે કોઈ ત્રાસનો આક્ષેપ કર્યો નહોતો. તેવી જ રીતે, સરદારનગર પોલીસ સ્ટેશનના ફર્સ્ટ ગ્રેડ પોલીસ કોન્સ્ટેબલ દ્વારા તારીખ ૨૬/૧૨/૧૯૯૩ ના રોજ નોંધાયેલું મૃતકનું નિવેદન, જે એક્ઝિબિટ-૩૬ પર રજૂ કરવામાં આવ્યું છે, તે મરણોન્મુખ નિવેદન સાથે સુસંગત છે. તે નિવેદનમાં પણ, રેખાબેને જણાવ્યું હતું કે આ ઘટના આકસ્મિક હતી અને રસોઈ બનાવતી વખતે બની હતી અને તેણીની બૂમો સાંભળીને, તેના પતિ અને પડોશીઓ તેણીને બચાવવા દોડી આવ્યા હતા, ગોદડાથી આગ ઓલવી હતી અને તેણીને તાત્કાલિક સિવિલ હોસ્પિટલ લઈ જવામાં આવી હતી. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે આ બંને નિવેદનો ઘટનાના દિવસે જ નોંધવામાં આવ્યા હતા જ્યારે મૃતક જીવિત અને ભાનમાં હતી. તેઓ આત્મહત્યા અથવા ત્રાસના કોઈપણ આક્ષેપને સ્પષ્ટપણે નકારે છે. ફરિયાદ ત્યારબાદ મૃતકની માતા, સાક્ષી નંબર ૧

લક્ષ્મીબેન ભાલુભાઈ ભીલ દ્વારા નોંધાવવામાં આવી હતી, જો કે, સાક્ષી નંબર ૧ એ પ્રતિયોજનના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. તેણીની ઉલટતપાસમાં, તેણીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે તેણીની પુત્રીને તેના સાસરીમાં ક્યારેય ત્રાસ આપવામાં આવ્યો નહોતો અને રેખાબેને ક્યારેય તેણીને આરોપીઓ દ્વારા કોઈ ખરાબ વર્તનની ફરિયાદ કરી નહોતી. પ્રતિયોજન દ્વારા તપાસવામાં આવેલા અન્ય એક માત્ર મહત્વના સાક્ષી સાક્ષી નંબર ૪ રાજુભાઈ કોડારભાઈ ભીલ છે – જે ફરિયાદીના ભાઈ અને મૃતકના મામા છે. તેઓ તેમના અગાઉના નિવેદનથી ફરી ગયા છે અને તેમને પ્રતિકૂળ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. તેમનો પુરોવો પણ પ્રતિયોજનના કેસને કોઈ પણ રીતે સમર્થન આપતો નથી. આરોપીઓ દ્વારા ફૂરતા અથવા ત્રાસ પ્રસ્થાપિત કરવા માટે કોઈ નક્કર, વિશ્વસનીય અને સુસંગત પુરાવાના અભાવે અને આકસ્મિક આગ તરફ ઈશારો કરતા મૃતકના સુસંગત મરણોન્મુખ નિવેદન અને તે જ સમયના નિવેદનને ધ્યાનમાં લેતા, પ્રતિયોજન એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું છે કે રેખાબેને આરોપીઓના ત્રાસના કારણે આત્મહત્યા કરી હતી. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, અમારા સુવિચારિત મતે એવું છે કે વિદ્વાન સેશન્સ જજે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓની યોગ્ય કદર કરી છે અને તેઓ એક સંભવિત અને વાજબી નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા છે. આરોપીઓનો નિર્દોષ છૂટકારો યોગ્ય તર્ક પર આધારિત છે અને તે વિઠ્ઠલિ અથવા ગેરકાયદેસરતાથી પીડાતો નથી. નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં અમારા હસ્તક્ષેપને ન્યાયી ઠેરવે તેવા કોઈ અનિવાર્ય કે નોંધપાત્ર કારણો જણાતા નથી.

૧૦. પી. સોમરાજુ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયોમાં કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિને જોતા, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સમગ્ર પુરાવાઓનું યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને આક્ષેપિત નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને હુકમમાં કોઈ નબળાઈ અને ગેરકાયદેસરતા જણાતી નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તમામ પુરાવાઓની કદર કરી છે અને અમારા સુવિચારિત મતે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ આરોપીઓને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તહોમતોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવા માટે સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો તદ્દન ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે નબળાઈ આચરવામાં આવી નથી અને અમે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો, અંતિમ નિષ્કર્ષ અને તેના પરિણામ સ્વરૂપ નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સાથે સંપૂર્ણપણે સહમત છીએ. અમને આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી અને વર્તમાન અપીલ ગુણવત્તા વગરની છે અને પરિણામ સ્વરૂપ, તેને ફગાવી દેવામાં આવે છે.

૧૧. વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, અમદાવાદ શહેર દ્વારા સેશન્સ કેસ નંબર ૩૩૪/૧૯૯૪ માં તારીખ ૧૫/૦૬/૧૯૯૮ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારો કરવાના આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમને આથી બહાલ રાખવામાં આવે છે.

૧૨. જામીનખત રદ કરવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તાત્કાલિક સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને પરત મોકલી આપવામાં આવે.

સહી/–

(એસ. વી. પિન્ટો, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/–

(ડી. એમ. દેસાઈ, ન્યાયમૂર્તિ)

વસીમ એસ. સૈયદ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.